

SUVREMENA UMJETNOST KROZ PRIZMU CJELOŽIVOTNOGA OBRAZOVANJA

Marta Nedić¹, Ljubica Nedić²

¹Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

²Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Sažetak

Rad donosi osvrt na suvremenu vizualnu umjetnost promatranu kroz prizmu cjeloživotnoga obrazovanja počevši od formalnoga do informalnoga. Cilj je ovoga rada približiti hrvatski odgojno-obrazovni sustav i stavove pet suvremenih umjetnika koji svojim radom i doprinosom predstavljaju sustav iz kojega dolaze i to: predškolski odgoj i obrazovanje, obvezni osnovnoškolski odgoj i obrazovanje, srednjoškolski odgoj i obrazovanje, sustav visokoškolskoga obrazovanja te stavovi slobodnoga umjetnika koji je u procesu cjeloživotnog obrazovanja. Za potrebe istraživanja korišteni su polustrukturirani intervjui. Rezultati istraživanja donose refleksiju ispitanika iz njihove prakse te prikazuju stavove iz iskustva vezana uz rad u obrazovnom sustavu. Ispitanici iznose smjernice za unaprjeđenje prakse umjetnika u sustavu obrazovanja.

Ključne riječi: *cjeloživotno obrazovanje, obrazovanje, suvremena umjetnost, vizualne umjetnosti*

Uvod

Obrazovanje je proces u kojemu mogu sudjelovati svi ljudi. Jedan čovjek nije obrazovni proces, ali je on taj čimbenik kojega se obrazuje i koji potom sudjeluje u otkrivanju novih ideja, stvaranju poticajnoga ozračja za sebe i druge sudionike u sustavu obrazovanja te sukreiranju istoga. Obrazovanje može i treba biti cjeloživotni proces. Ono što je novo jest suvremeni razvitak pojma cjeloživotnog obrazovanja koje je nastupilo kao posljedica nezadovoljstva konvencionalnim sustavom obrazovanja i kao odgovor na porast znanja i tehnoloških promjena kao što svako obrazovanje, koje je ograničeno na djetinjstvo i mladost, čine neprikladnim za osposobljavanje pojedinaca i društva za rješavanje problema u životu. „Cjeloživotno obrazovanje se drži alternativnim nedostatcima tradicionalnog obrazovanja.“ (Pastuović, 1999)

Cjeloživotno obrazovanje

Učenje je čovjekova iskonska potreba. Od rođenja pa do smrti čovjek uči i tim procesom stvara sebi prihvatljiv(e)ije uvjete života. Ovisno o geografskoj komponenti, svi ljudi nemaju jednake uvjete pristupa učenju, posebno ako govorimo o institucionalnom obrazovanju. Stoga bi sve državne politike trebale imati društveno-humanistički pristup spram obrazovanja, a ne često politički te ulagati u sustav kakav primjerom pokazuje Finska. Finski sustav ima za cilj obrazovati svu djecu ne isključujući one s posebnim potrebama gdje je usredotočenost na postizanju jednakosti među sudionicima. Značajna je razina suradnje među školama, a ne konkurentnosti u kojemu najveću dobit imaju učenici koji pokazuju dobre rezultate (Sahlberg, 2012). Velika su odstupanja u europskim zemljama, a ne spominjući obrazovne politike država drugih kontinenata kao što je Afrika. Na razini Europske unije teži se k ujednačavanju sustava obrazovanja, iako su nacionalne povijesne prilike zemalja EU uvjetovale različite pristupe. Intencija je ići k boljem obrazovanju i obrazovanju za sve. Današnji svijet djeluje pod okriljem brzog i stalnog napretka znanosti i tehnologije, putem kojeg svakodnevno pristizu nova znanja koja na svim razinama oblikuju gotovo sve sfere društvenog života i njihove sudionike (Vekić, 2015). Upravo takav, brzi proces napretka utječe na disperziranje znanja koje se čovjeku nameće kao nužnost u kontekstu njegova apsorbiranja želi li opstati u današnjem svijetu. Također, utječe i na promjenu percepcije vezano za formalne i neformalne procese i oblike učenja te dovodi do spoznaje da formalno obrazovanje u svojim najvišim instancama više nije u mogućnosti osigurati praćenje znanstvenih, tehnoloških i društvenih kretanja (Vekić, 2015).

Prema *Rječniku suvremenog obrazovanja* (Antić, 2000) pod pojmom cjeloživotno obrazovanje nalazimo definiciju da je „cjeloživotno obrazovanje sastavni dio čovjekova života, čovjekova aktivnost od rođenja pa kroz čitav život koje se odvija u vrijeme i na mjestu koje je čovjeku najprikladnije za učenje, kad za tim ima potrebu, uz pretpostavku da su mu za to osigurani uvjeti“. Naziv cjeloživotno obrazovanje postao je međunarodno prihvaćen na međunarodnim konferencijama o obrazovanju odraslih koje su održane u organizaciji UNESCO-a (1960. i 1965. godine). Tematikom cjeloživotnog obrazovanja bavili su se mnogi autori. Uočava se u literaturi široki raspon njezine sveobuhvatne istraživačke usmjerenosti. Svima im je zajedničko postavljanje ciljeva kako bi se pronašao put ulaska u svijet cjeloživotnoga obrazovanja.

Sustav obrazovanja i kod nas i u svijetu prolazi kroz neprekidne promjene. Zato je vrlo važna prilagodba nastavnog plana i programa u svim nastavnim područjima, bilo da je riječ o matematici, književnosti ili pak znanosti, iako je usredotočenost na umjetnički odgoj prilično zapostavljena, pa čak i zanemarena u izradi, odnosno prilagodbi

nastavnog plana i programa uvjetima koje postavljaju sveprisutne promjene i napredci u svim životnim područjima (Brajčić, 2016).

Suvremena umjetnost u hrvatskomu kurikulumu

Umjetnici danas žive i djeluju u okviru kulturne oskudice kako bi opravdali svoja marginalizirana zvanja suočavajući se sa stalnim smanjenjem resursa. To rezultira sve većim osjećajem osjetljivosti koja zasićuje socijalna područja mikro i makro umjetnosti obrazovanja, a često se javno ne priznaje. Što je zapravo umjetnost? Nekonkretnost umjetnosti njezin je blagoslov koliko i prokletstvo. Umjetnost može ukazivati na različite dimenzije nečega, često dopuštajući mladim ljudima koji se ne drže strogo propisanih pravila nastavnog plana i programa da je zavole na određene načine. Umjetnost omogućava mladim ljudima iskusiti sebe i svijet oko sebe na različite estetske načine: taktilno/osjetilno ili kinestetičko (osjetom kretanja, napora, ravnoteže, snage i dr.). Mladi ljudi mogu dijeliti svoja iskustva s vršnjacima ili pak opisivati svoja iskustva u svrhu dobivanja autentične povratne informacije (Brajčić, 2016). Atkinson navodi da „trebamo pedagogije otvorene za nesvodivu singularnost onoga što se događa, pedagogije koje se mogu hraniti iznenađenjem neočekivanoga“. Takve pedagogije bile bi pedagogije događaja unutar njihovog konteksta funkcioniranja. Tim pristupom možemo uspjeti u našem obrazovnom radu na području umjetnosti, podizanju svijesti mladih o tome što je suvremena umjetnost i koje poruke prenosi. Suvremena umjetnost i suvremena nastava trebaju se prožimati i nadopunjavati (Atkinson, 2012).

Metodologija istraživanja i sudionici

Za potrebe istraživanja korišteni su polustrukturirani intervjui i sedam pitanja otvorenog/ zatvorenog tipa s pet ispitanika s područja Osječko-baranjske županije koji predstavljaju četiri razine obrazovanja - sustava iz kojega dolaze i to predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskoga odgoja i obrazovanja, srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja, iz sustava visokog obrazovanja i ispitanik koji predstavlja slobodnog umjetnika iz Osijeka, ali s iskustvom rada u obrazovnom sustavu. Ispitanici su birani prema kriteriju izvrsnosti povezane s poslom kojim se bave. Svi se oni cjeloživotno obrazuju i nadograđuju svojim stvaralaštvom te u individualno provedenim intervjuima odgovaraju na pitanja: Što mislite o hrvatskom sustavu odgoja i obrazovanja? Iskustva Vašega primarnoga školovanja! Kao umjetnica/ slobodni umjetnik van susta-

va odgoja i obrazovanja, što biste mijenjali u odnosu na svoj status da možete? Što mislite o cjeloživotnome učenju? Gdje nalazite inspiraciju za svoj umjetnički rad? Postoje li za Vas granice u umjetnosti? Vaša poruka u prostoru riječi vezana za cjeloživotno učenje i suvremenu umjetnost!

Rezultati istraživanja i interpretacija

Rezultati istraživanja donose uvid u praksu umjetnika putem individualnih intervjua. Ispitanici odgovaraju na pitanja iz kojih se mogu sažeti prednosti i nedostaci te preporuke za promjene koje se mogu primijeniti u sustavu odgoja i obrazovanja kojega predstavljaju.

Tablica 1. Prednosti predstavnika u sustavu predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskoga obrazovanja, srednjoškolskoga obrazovanja, visokoškolskoga obrazovanja te slobodni umjetnik s iskustvom rada u obrazovnoj ustanovi.

<p>PREDNOSTI IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU PREDŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA</p>
<p>hrvatski predškolski sustav odgoja i obrazovanja dobro je koncipiran; volontiranje u sustavu predškolskoga odgoja omogućilo učenje od kolegica u sustavu; studiranje uz rad omogućava bolje razumijevanje materije o kojoj se govori te se može aktivno sudjelovati u promišljanjima o praksi i razmjeni iskustava što osobu tjera naprijed u istraživanju vlastite prakse i izlasku iz vlastite zone komfora; korist od cjeloživotnoga obrazovanja imaju najviše djeca u vrtiću, njihovi roditelji i vrtić kao ustanova; cjeloživotno učenje je nešto najbolje što se može izabrati u životu; to je prilika učiti i iskusiti nešto novo ili produbiti/ unaprijediti znanja o nečemu čime se bavite; inspiraciju za svoj rad crpi u vrtićkoj djeci - u njihovim pojedinačnim interesima, ali i u intrinzičnoj motiviranosti za traženjem kreativnih rješenja u svim područjima dječjega razvoja; u umjetničkom radu i njegovoj provedbi ne vidi granice.</p>
<p>PREDNOSTI IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU OSNOVNOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA</p>
<p>hrvatski sustav odgoja i obrazovanja ima prednosti; manje prirodnih predmeta u srednjim umjetničkim školama te više prakse pokazalo se dobrim; u bolonjskom sustavu sudjelovala eksperimentalno i puno toga korisnoga naučila; imala odlične</p>

mentore tijekom školovanja što se pokazalo izvrsnim; edukacija ili odgoj ne može naglo ili progresivno rasti, odnosno, razviti se odjednom; to je sve postupni proces - život; nikada nije kasno za učenje, a biti kreativan daje još veću slobodu za dobar spoj učenja i istraživanja, na koncu i inovativnosti; mogućnost sudjelovanja u e-Twining programu osnovnih škola u Grčkoj gdje je imala mogućnost predstavljanja likovnoga projekta i upoznavanja finskoga kurikulumu; cjeloživotno obrazovanje koristi pojedincu za rast i razvitak u kojemu institucionalno obrazovanje nije dovoljno ili može služiti kao otkriće ili razvitak; priroda je glavni izvor inspiracije, mikro svijet, flora i fauna, prirodne teksture, strukture, svjetlost i sjene i besplatna je te svima dostupna; putovanja i druge civilizacije su vrlo inspirativne posebice, ako ih se može doživjeti u prirodnom klimatskom okolišu; iskustvo u umjetnosti je interdisciplinarno i daje izvrsne rezultate; umjetnost spaja različita područja života, a dostupna su u našem okruženju gotovo svuda; granice u umjetnosti ne postoje jer stvaralaštvo, umjetnost i kreativnost su bezgranična područja unutarnjega svijeta koje se uvijek iznova može otkrivati.

PREDNOSTI IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU SREDNJOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA

svako dijete je posebno i drugačije i motivira na propitivanje sebe i pomicanje osobnih granica; inspiraciju za rad pronalazi u sjajnim i jakim ženama, secesijskim majstorima, dizajnerima uzoraka, narodnom vezu, ulici i mašti, glazbi i prirodi i sve je dostupno; cjeloživotno obrazovanje je odlična stvar i otvara mnoge mogućnosti; umjetnost nema granica i to je i prostor i osjećaj gdje se u potpunosti može oslušivati i prepoznati nepoznato te tom energijom stvarati kreacije na papiru ili zidu.

PREDNOSTI IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU VISOKOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA

cjeloživotno učenje dostupno svima kroz različite programe; inspiraciju za rad pronalazi u privatnim događajima i prirodi, često i u književnosti i sve je dostupno.

PREDNOSTI IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA SLOBODNOGA UMJETNIKA S ISKUSTVOM U OBRAZOVNOM SUSTAVU

odmalena maštao biti umjetnikom te je u stvarnoj situaciji maksimalno angažiran; voli školski sustav; ima načina za timskim radom i druženjem s kolegama; inspiracija za rad je u dostupnosti literature prebogate svjetske povijesti umjetnosti s kojom se susreće, ne samo kroz knjige ili preko medija, nego najdraže neposredno putujući i istražujući druge egzotične i kulture i tradicije; cjeloživotno učenje je prirodna pojava i kao takva dostupna svima; u domeni umjetnosti ne postoje granice jer je umjetnost proces oplemenjivanja.

Tablica 2. Nedostatci iz prakse predstavnika u sustavu predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskoga obrazovanja, srednjoškolskoga obrazovanja, visokoškolskoga obrazovanja te slobodni umjetnik s iskustvom rada u obrazovnoj ustanovi.

NEDOSTATCI IZ NAVEDENE PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU PREDŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA
nedostatak je što studentima nedostaje više prakse u dječjem vrtiću tijekom studiranja, kako bi mogli bolje doživjeti, razumjeti djecu i povezati teorijska znanja s iskustvom; po završetku studija predškolskoga odgoja i obrazovanja, više godina pokušavala pronaći posao u struci.
NEDOSTATCI IZ NAVEDENE PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU OSNOVNOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA
učenici nakon osnovnoškolskoga uzrasta najčešće ne znaju što žele, ali moraju odabrati školu koja će biti njihovo buduće zanimanje; i prijelaz između predškolskoga u školsko okruženje isto je važan i ovisi o tome kako se s djetetom radilo kod kuće; djeca nemaju dovoljno igre na otvorenom, igre u društvu, zdrave i normalne prakse (kreativno izražavanje kroz oblikovanje, vrt, kuhanje i sl.); „bačena” su u sustav tehnologije od malih nogu gdje nastavljaju biti okupirani novim tehnološkim izazovima, a zapravo većina ih nakon osnovnoškolskoga obrazovanja još uvijek ne zna ni napisati ni poslati e-mail; digitalne opremljenosti škola su djelomične i tek unazad par godina imamo škole koje su uvele e-dnevnik i internet u svim razredima; većinom razredi nisu opremljeni ni osnovnim stolnim računalom; učenje je u velikoj mjeri svedeno na prepisivanje s interneta te kritičkoga mišljenja unutar hrvatskoga školstva uopće nema, a za analiziranje ili rad na kritičkome mišljenju u tako maloj satnici je teško sve implementirati; posebno je osjetljivo pitanje socijalnoga statusa djece i roditelja koje se vidjelo u razdoblju online nastave kada su te razlike među djecom došle do izražaja, jer nemaju svi jednake uvjete rada od kuće; odgojni predmeti u školstvu imaju minimalnu satnicu što se odražava na učenike npr. 1 sat Likovne kulture tjedno u OŠ i zna se dogoditi da cijelo polugodište ne znam kako se pojedini učenici u razredu zovu, s obzirom koliko ih malo imam prigode vidjeti jer radim u šest škola; djeca digitalnoga doba nemaju razvijenu motoriku koja kist ili bojicu ne znaju držati normalno ni u 5. pa čak i 6. razredu osnovne škole - ne govorim o posebnim programima; opterećenost administrativnim poslovima iako je prednost digitalna prisutnost; sustav je preopterećen te da se laganije i konkretnije mogu mijenjati stvari na bolje, ali kronično nedostaje kadra za pojedina područja kao npr. psihologa, pedagoga, rehabilitatora; društvo nema poštovanja prema učiteljskoj struci i sve se to

manifestira kroz djecu koja kopiraju svoje roditelje u mišljenju i ponašanju; učenici uče minimalno, a pojedini roditelji očekuju puno, a glavni problem nalaze u učiteljima, a ne u svojoj djeci; roditelji ne znaju kako odgajati svoju djecu pa se upire prstom u školstvo, a odgoj ponajprije dolazi od kuće; potplaćenost učiteljske struke je važno pitanje s obzirom na stalni angažman samoga posla; teško je bilo balansirati uvođenje promjena i uvođenje novih reformi za vrijeme osnovne i srednje škole kao i izbor na studiju po pitanju izbora usmjerenja; za studenta koji je praktički tri godine odgajan „kao umjetnik“ bačen u krajnosti zanimanja metodike i školstva uz daljnje analiziranje i istraživanje vlastitoga umjetničkoga rada; magisterij na Akademiji za te dvije godine vrlo zgusnut s predmetima uz sve pedagoške predmete - psihologije, didaktike, metodike likovnog odgoja i likovne umjetnosti, malo prakse u osnovnoj i srednjoj školi do obrazovanja u odabranom umjetničkom području; studenta se ne priprema i ne uči osnovnim životnim okolnostima njegovoga budućega zanimanja, poput pisanja motivacijskih pisama i izražavanja o vlastitome radu, kritičkoga promišljanja i menadžerstva za vlastiti rad te na koncu gdje se producirani rad može izložiti i slično; premalo je prakse u osnovnom i srednjoškolskom sustavu za vrijeme visokoga obrazovanja, za praksu u predškolskom sustavu je i nema; nema vremena dodatno baviti se samoinicijativnom praksom; praksa u školstvu je vrlo mala za vrijeme fakulteta jer se odsluša nešto sati i odradi koji ogledni sat, što također ne odgovara na ostale probleme koje se dogode kada se zaposlite u školstvu, poput školske papirologije, vođenje dnevnika i ostaloga; očekivanja s fakulteta su jedno, zaposlenje i primjena znanja u praksi je nešto potpuno drugo; kurikulum je trenutno previše iscjepkan na dijelove, a prije je bilo više homogeno i djeca su mogla usvojiti sadržaj i primijeniti ga u radu te zajednički napraviti evaluaciju; praćenje i vrednovanje za učenje i kao učenje se i prije analiziralo, samo što se sada stavilo u određene pojmove i rascjepkalo.

NEDOSTATCI IZ NAVEDENE PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU SREDNJOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA

hrvatski sustav odgoja i obrazovanja od vrtića do osmoga razreda osnovne škole zapeo je u prostoru i vremenu, a to se odnosi na odgoj djece prema jednakom načinu i tretiranju u nastavnim procesima, planovima i programima - sve ih se gura kroz isti sustav; umjetničke škole u Hrvatskoj nisu ušle u kurikulumnu reformu jer su na nas iskreno „zaboravili“ citiram ministricu našega resora; roditelji imaju nerealna očekivanja od svoje djece i provode pritisak na nastavnike, a ti isti roditelji rade zadatke umjesto učenika; vrednovanje nije realno i ne pokazuje djetetove sposobnosti, inteligencije i mogućnosti.

NEDOSTATCI IZ NAVEDENE PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU VISOKOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA
školskom sustavu nedostaje praktičnih aktivnosti primjenjivih u svakodnevnom životu i unatoč tome što je to bila namjera reforme još su na početku; više računa se vodi o ocjenama, nego o primjenjivosti znanja.
NEDOSTATCI IZ NAVEDENE PRAKSE PREDSTAVNIKA SLOBODNOGA UMJETNIKA S ISKUSTVOM U SUSTAVU OBRAZOVANJA
iskustvo i spoznaje o ocjenjivanju sažeo bih u jednoj riječi – pogrešno jer potiče zavist, nadmetanja, ukalupljivanje - sakaćenje mladih ljudskih bića kroz agresiju, nabijanje stresa i ucjenjivanja; natjecanja, i školska i državna, s dodjelama prvih mjesta i odabirom najboljih radova su po meni teška pogreška i to nema što tražiti u školama, posebice u umjetničkoj školi; isti pristup prema svima je pogrešan jer su svi jedinstveni što znači da bi raznoliko bilje, npr. i kaktus i puzavicu i suncokret i orhideju zalijevate s istom količinom vode na istom sunčanom mjestu i s istim gnojivom; cijela ideja učenja je pogrešna i ako bi netko trebao od nekog učiti, onda bi učenici trebali nas poučavati jer su svježije stigli s izvora i kao takvi nose nove informacije i rješenja, a mi ih, u biti, kroz uniformirani i centralizirani zastarjeli sustav obrazovanja reprogramiramo i odvrćamo i još zatupljujemo; suvremena digitalna tehnologija posjeduje dvosjeklu oštricu i jedna zasigurno jer se gube i zatiru osnovne vještine.

Tablica 3. Preporuke iz prakse predstavnika u sustavu predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskoga obrazovanja, srednjoškolskoga obrazovanja, visokoškolskoga obrazovanja te slobodni umjetnik s iskustvom rada u obrazovnoj ustanovi

PREPORUKE IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU PREDŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA
pratite trendove, istraživanja i dostignuća o vama dragim temama te ih u praksi iskušavajte na dobrobit vas samih i zajednice s kojom radite; toplo preporučuje iskustvo cjeloživotnoga učenja; uživajte u onome što radite jer tada je sve lakše, a dobrobit je mnogostruka; imate samo jedan život i neka bude kvalitetan.
PREPORUKE IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA U SUSTAVU OSNOVNOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA
bilo bi dobro određene dobre modele i primjere iz drugih školskih sustava kopirati u naš sustav npr. da djeca mogu birati predmete prema svojim interesima, da se rade analize i upitnici kako bi djeca mogla vidjeti u kojem smjeru će krenuti, koju

školu odabrati; bilo bi dobro da osnovno školovanje traje malo duže ili da se više radi na usmjeravanju djece njihovim interesima, ali to svakako treba krenuti od samoga početka već u predškolskom obrazovanju; sustav osnovnoškolskoga obrazovanja i nije toliko loš, ali bi se trebao mijenjati postupno uz uvođenje cjelovitijega, holističkoga ili cjelokupnoga povezivanja; bilo bi dobro preslikati već uhodane sustave i modele odgoja/obrazovanja iz neke druge, mentalitetu slične države kao naše; poradi stalnih promjena i pokušaja reformi koje više zbunjuju, nego što donose neku trajnu korist sustavu, svima bi trebalo biti u cilju raditi na kvalitetnom i zdravom društvu; uvod u pedagoške predmete treba postojati već u prve tri godine studija (baccalaureus); u kurikulumu osnovne škole povećati satnicu Likovne kulture; uvesti više interdisciplinarnosti i korelacija s drugim predmetima; više iskustvenoga učenja uz boravak u prirodi (izvanučioničkoj nastavi); više osnovnih vježbi za finu motoriku i stvaralaštvo, a manje teorije o pojmovima suvremene umjetnosti; odgoj i obrazovanje trebali bi imati suradnje i projekte s platformama izvan institucije jer to može služiti kao nadogradnja obrazovanju pojedinca bez obzira na to iz koje je institucije došao; povećati satnicu Likovne kulture u osnovnoj školi uvesti interdisciplinarnosti i korelacije s drugim predmetima; više iskustvenoga učenja uz boravak u prirodi (izvanučioničkoj nastavi); u praksi kurikulum treba biti slobodniji te ovisiti o danu i raspoloženju učenika i njihovoj volji za rad što znači da bi trebao biti individualniji jer je to odgojni predmet i teorija ne bi trebala biti glavni nositelj; odgoj i obrazovanje trebali ići u koraku s tim da se radi na cjelovitom učenju.

PREPORUKE IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA

U SUSTAVU SRENJOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA

treba prihvaćati različitost i njegovati osobine svakog učenika; školskom sustavu treba brušenje od strane struke; sve što dijete može samo napraviti, treba ga pustiti da napravi samostalno; preporuke za primjenu Waldorfske škole i njihova principa poučavanja.

PREPORUKE IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA

U SUSTAVU VISOKOŠKOLSKOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA

povezati školu s vanjskim svijetom, doslovno provođenjem više vremena vani, ali i kroz praćenje tekućih događaja; raditi na prepoznavanju kiča i diletantizama; „All good things are wild and free.“ (H. D. Thoreau)

PREPORUKE IZ PRAKSE PREDSTAVNIKA

SLOBODNOGA UMJETNIKA S ISKUSTVOM U SUSTAVU OBRAZOVANJA

nastavnik u školi treba imati slobodu odabrati kad je nešto prikladno, za koga i na koji način; želi li se netko baš baviti određenom temom, kurikulum bi trebao biti

samo smjernica, a ne obveza; profesor bi trebao crtati zajedno s učenicima, studentima na satu kao u majstorskoj radionici, a ne da im samo dijeli verbalne upute; više prakse i da se rukama radi i stvara nešto korisno i upotrebljivo i to ne samo u strukovnim i umjetničkim školama, nego i u drugima jer stvara radost i iskustvo koje doprinosi samovrednovanju i odlučnosti; uvesti besplatne radne akcije u biti volontiranje kako bi se različite institucije i razne generacije udružile i nešto zajedno ostvarile za javno dobro; uvesti više timskog rada i druženja s kolegama radi razmjene informacija i iskustava.

Zaključak

Sadržaji suvremenog likovnog obrazovanja inkorporirani u program likovne pedagogije u hrvatskim ustanovama predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja do visokoškolskoga na sveučilištima proizlaze iz postmodernog likovnog kurikulumu. Jedan od najznačajnijih zadataka suvremene likovne edukacije osposobljavanje je mladih ljudi za razumijevanje kulture u kojoj žive. Prema ispitanicima koji sudjeluju u četiri odgojno-obrazovna sustava Republike Hrvatske i slobodnim umjetnikom s iskustvom rada u obrazovnom sustavu ispitanici navode i prednosti i nedostatke sustava iz kojih dolaze te daju smjernice za poboljšanje istoga. Svi su oni i suvremeni umjetnici koji iskustvenom praksom pokazuju kako nema granica u umjetnosti. Za njih je to prostor i osjećaj gdje se u potpunosti osluškuje i uobličuje stvarateljska energija. Umjetnost, kao pokretačka sila i snaga, ima mogućnost spajati različita područja života pri čemu su stvaralaštvo i kreativnost bezgranična područja unutarnjega svijeta koje se uvijek iznova možete otkrivati. Usklađenost teorije i praktičnoga rada bila bi dobra preporuka promjene koja bi donijela dobrobit svima. Kao najljepši impuls koji pokreće i daje motivaciju istaknuto je cjeloživotno obrazovanje pa se iz provedenih intervjua iščitava kako je to „nešto najbolje što se može izabrati u životu. To je prilika da naučite i iskusite nešto novo ili produbite/unaprijedite znanja o nečemu čime se bavite (pratite trendove, istraživanja i dostignuća o vama dragim temama), te ih u praksi iskušavate na dobrobit vas samih i zajednice s kojom radite.“ Cjeloživotno obrazovanje može samo koristiti pojedincu za rast i razvitak kojemu institucionalno obrazovanje nije dovoljno ili može služiti kao otkriće ili razvoj za nešto novo. Ono je sjajna alternativa formalnoj edukaciji i možda da ima drugačiji naziv, ovako djeluje preozbiljno i formalno, a zapravo je odlična stvar. Cjeloživotno obrazovanje je prirodna pojava. Vrijedi za sve, a kod umjetnika ostvaruje vidljive rezultate. Pitanje je samo tko se tome opire, a tko to prepoznaje i svjesno se nastavlja usavršavati i nadograđivati. Ljudi svaki dan imaju prigodu učiti. Na taj način

stvaraju razne mogućnosti, nove vrijednosti i spoznaje koje čovjeka čine (su)kreatorom vlastitoga života. Učeći razumijemo sebe i svijet oko sebe. Što se više promišlja, istražuje konkretna tema, time se više upoznaje njena kompleksnost kao i ljepota širokoga djelovanja gdje svatko može, ako se osjeća dovoljno spremno, dati svoj doprinos.

Literatura

1. Antić, S. (2000). *Rječnik suvremenog obrazovanja: obrazovanje u trendu 21. stoljeća*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor
2. Atkinson, D. (2012). The New Art in Education: *The New Emancipation and Truth*. *International Journal of Arts & Design Education*, 31(1): 5-18.
3. Brajčić, M. (2016) Umjetnost i obrazovanje. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu* Vol. , No. 6-7.
4. Faure, E.(1972). *Learning to Be*. Paris:UNESCO
5. Ivanković, D. (2012). *Karakteristike mlađih dobnih skupina kao potencijalnih korisnika usluga cjeloživotnog učenja* (Magistarski rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet
6. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014.): *Strategija znanosti, obrazovanja i tehnologije*. Zagreb: MZOS. Dostupno na: <http://www.kvalifikacije.hr/fgs.axd?id=713f>
7. Pastuović, N. (1999). *Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja*, Zagreb: Znamen
8. Pastuović N. (2008). Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju. *Odgojne znanosti*, Vol. 10, No. 2.
9. Sahlberg, P. (2012). *Lekcije iz Finske. Što svijet može naučiti iz obrazovne promjene u Finskoj*. Zagreb. Školska knjiga.
10. *Strateški okvir promocije cjeloživotnog učenja u republici Hrvatskoj: 2017.-2021.* (2017). Zagreb : Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
11. Vekić, M. (2015). *Obrazovanje u novome ruhu: cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih. Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika*, No.2 (3)
12. *Zakon o obrazovanju odraslih* (2007). *Narodne novine*, 17/07, 107/07, 24/10.
13. *Zakon o strukovnom obrazovanju* (2013). *Narodne novine*, NN 30/09, 24/10, 22/13.

CONTEMPORARY ART THROUGH THE LENS OF LIFELONG EDUCATION

Abstract

This paper offers a review of contemporary visual art viewed through the lens of lifelong education, ranging from formal to informal education. The aim of this paper is to bring the Croatian educational system closer, along with the views of five contemporary artists who, through their work and contribution, represent the system they come from, namely: preschool education, compulsory primary education, secondary education, higher education, and the views of a freelance artist who is in the process of lifelong education. Semi-structured interviews were used for the purposes of the research. The research results provide a reflection of the respondents based on their practice and present views derived from experience related to working within the educational system. The respondents offer guidelines for improving the practice of artists in the education system.

Keywords: *lifelong education, education, contemporary art, visual arts*